

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ И
ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА**

**BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE I
EKONOMSKIH ODNOSA**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
MINISTRY OF FOREIGN TRADE AND
ECONOMIC RELATIONS**

ИЗВЈЕШТАЈ

**О МЕЂУНАРОДНОЈ ПОМОЋИ ЗА
СЕКТОР ПОЉОПРИВЕДЕ, ПРЕХРАНЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА 2011. У БОСНИ И
ХЕРЦЕГОВИНИ**

Сарајево, март 2012. године

1. Увод

Извјештај о међународној помоћи за сектор пољопривреде, прехране и руралног развоја 2011. у Босни и Херцеговини сачињен је у складу са чланом 17. Закона о вијећу министара («Службени гласник БиХ», бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), а на основу прикупљених података, праћења стања у области и размјене информација са донаторима и корисницима средстава.

Извјештај садржи податке који омогућавају заинтересираним странама бољи увид у активност институција на свим нивоима управе у Босни и Херцеговини и активности међународних донатора, те има намјеру да помогне у идентификацији потреба овог сектора у остваривању планираних секторских циљева. Такође, извјештај има за циљ да помогне потенцијалним донаторима у креирању њихове политике и политике донаторских земаља за улагања у сектор пољопривреде, прехране и руралног развоја у Босни и Херцеговини у складу са стратешким приоритетима.

Сачињен је на основу доступних информација и у сарадњи са учесницима у процесу планирања и координације међународне помоћи у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја, те је структуриран тако да садржи слиједеће: институционални оквир сектора, опште и специфичне циљеве развоја сектора, планирање и координацију донаторске помоћи у сектору, преглед текућих програма и пројеката и закључна разматрања и препоруке.

2. Институционални оквир сектора пољопривреде, прехране, шумарства и руралног развоја у Босни и Херцеговини

Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине (МСТЕО БиХ) је, поред активности које су везане за вањскотрговинску политику и страна улагања, међународне трговинске односе, царинско-тарифну политику БиХ, економски развој и предузетништво, одговорно и за обављање послова и задатака из надлежности Босне и Херцеговине који се односе на дефинисање политика, координирање активности и усклађивање планова ентитетских тијела и институција, на међународном нивоу поред осталог и у подручју пољопривреде.

Организациона јединица у оквиру Министарства која спроводи активности у области пољопривреде је *Сектор пољопривреде, прехране, шумарства и руралног развоја* у чијој је надлежности успостављање оквира за развој секторских стратегија, политика, програма и мјера, те имплементацију истих у циљу хармонизованог развоја пољопривреде у цијелој земљи.

Поред тога, Сектор има значајну улогу у планирању и координацији међународне помоћи у области пољопривреде, прехране, шумарства и руралног развоја. Као управна организација, у саставу министарства је и Уред за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди и руралном развоју Босне и Херцеговине у чијој је надлежности осигурање транспарентности и координације система плаћања у Босни и Херцеговини у сврху подршке мјерама политике и постепеног прилагођавања система плаћања са системом Европске уније.

Надлежности у погледу здравља и њега животиња, здравља биља, сигурности хране и контролу квалитета хране на нивоу БиХ имају *Канцеларија за ветеринарство Босне и Херцеговине, Управа Босне и Херцеговине за заштиту здравља биља и Агенција за сигурност хране Босне и Херцеговине*.

Канцеларија за ветеринарство и Управа БиХ за заштиту здравља биља су управне организације у оквиру Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и за свој рад директно одговарају министру, док је Агенција за сигурност хране Босне и Херцеговине самостална управна организација под ингеренцијом Савјета министара Босне и Херцеговине (СМ БиХ), а са Министарством сарађује у пословима везаним за област исхране.

На нивоу Босне и Херцеговине постоје и друге агенције, институти и дирекције чија је дјелатности директно или индиректно везана за домен пољопривреде, а то су: *Агенција за надзор над тржиштем* (одговорна за обавјештавање о ризику и опасним производима), *Агенција за статистику* (прикупљање статистичких података), *Институт за интелектуално власништво* (надлежан за вођење управног поступка везаног за права индустријског власништва - патенти, географске ознаке и сл.), *Институт за акредитацију* (надлежан за припремање и публикације листе акредитираних лабораторија, тијела за сертификарање и инспекцијских тијела) и *Институт за стандардизацију* (заступа Босну и Херцеговину у европским и међународним организацијама за оцјењивање усклађености до формирања асоцијације испитних лабораторија и асоцијације калибрационих лабораторија).

На нивоу ентитета за управљање сектором пољопривреде кључна су два тијела: *Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске* (МПШВ РС), *Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства* (ФМПВШ), а у Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине, *Одјељење за пољопривреду, шумарство и водопривреду Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине*.

У Федерацији БиХ овај систем надлежности је додатно подијељен, тако да свих 10 кантона имају успостављене управе које су надлежне за питања пољопривреде, ветеринарства, шумарства и водопривреде.

Надлежност ентитетских министарстава је извршавање политика и спровођење закона који су донијели надлежни органи ентитетских власти, надзор над примјеном прописа и доношење проведбених одлука. Ентитетска министарства пољопривреде су одговорна за управљање природним ресурсима за развој пољопривреде, прехранбене индустрије и пратећих дјелатности, и то у области биљне производње, сточарства, руралног развоја, рибарства и лова, заштите и кориштења пољопривредног земљишта, прехранбене индустрије, производње сточне хране, водопривреде, ветеринарске и фитосанитарне заштите, заштите јавног здравља и шумарства.

Рад *Одјељења за пољопривреду, шумарство и управљање водама Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине* везан је за развој и побољшање пољопривредне производње и узгајање стоке, заштиту и кориштење пољопривредног земљишта, ветеринарску и санитарну контролу здравља животиња и јавног здравља, примјену кредитне политике, заштите и рационалног кориштења пољопривредног земљишта, пружање савјетодавних услуга у пољопривреди и сточарству, обнављању шума, заштиту од недозвољене сјече, одржавање структура за управљање водама.

3. Општи и специфични циљеви за пољопривреду, прехрану и рурални развој у Босни и Херцеговини

У циљу повећања заинтересираниости међународних донатора за улагање у сектор пољопривреде, прехране, шумарства и руралног развоја, у склопу овог Извјештаја неопходно је истаћи стратешке приоритете сектора дефинисане Законом и стратешким документима сектора.

Законом о пољопривреди, прехрани у руралном развоју БиХ („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 50/08) је постављено систематско и структурно уређење сектора и секторских политика на нивоу Босне и Херцеговине. Овај Закон је оквирни и уређује циљеве, принципе и механизме за развој политика и стратегија, структуру и надлежности на свим нивоима власти, њихове улоге и везе, механизме мониторинга и евалуације, те управни инспекцијски надзор. Овај закон, такођер, треба да олакша напредак у европске интеграције и усклађивање сектора, те припремне фазе за претприступну помоћ.

3.1. Општи циљеви

Према Закону, оквирни секторски циљеви у БиХ су:

- a) активирање неискориштених природних и људских ресурса, развој одрживог, конкурентног и динамичног сектора пољопривреде, шумарства и прехране;
- b) повећање степена задовољавања потреба становништва властитом храном и замјена увоза хране домаћом производњом за коју постоје природни и други услови за смањење вањскотрговинског дефицита пољопривредно-прехранбених производа;
- c) осигурање усклађивања и интеграције сектора у ЕУ и глобално тржиште;
- d) потицање разноликости економских дјелатности, пораст запослености и општих услова за остварење прихода и побољшање квалитете живота у руралним подручјима;
- e) осигурање приступа и расположивости висококвалитетне, приступачне и сигурне хране;
- f) осигурање рационалне употребе и заштите природних ресурса и биодиверзитета;
- g) омогућавање примјереног животног стандарда и придonoшење стабилности пољопривредног дохотка и прехранбене сигурности становништва које се у што већој мјери подмирује домаћим конкурентним пољопривредним производима.

Основни документи на којима треба да се заснива политика међународне помоћи за сектор пољопривреде, прехране и руралног развоја у БиХ су:

- Стратешки план БиХ за хармонизацију пољопривреде, прехране и руралног развоја (2008-2011) и
- Оперативни програм за хармонизацију пољопривреде, прехране и руралног развоја (2008-2011)¹ и њима дефинисани стратешки циљеви и приоритетна подручја:

3.2. Специфични циљеви Хармонизаног стратешког плана за пољопривреду прехрану и рурални развој (2008–2011.)

Постепено хармонизирати политике и механизме сектора на државном, ентитетском и кантоналном нивоу, како унутар БиХ тако и са ЕУ (и осигурати постепено усклађивање са Уредбом Вијећа ИПА – рурални развој бр. 1085/2006 и њеном provedбеном Уредбом 718/2007).

Успостављање одговарајућих институционалних структура, капацитета, система и процедура на државном и ентитетском нивоу како би се руководило пред-приступним припремама хармонизације и постепено усвајање *ацџуис цоммунитаире* у пољопривреди.

3.3. Заједнички оквир приоритетних подручја и мјера

Како би се реализовали циљеви Стратешког плана, имплементација се фокусира на шест приоритетних подручја, осигуравајући при томе њихову међусобну комплементарност и конзистентност, и то:

И Успоставити функционалан институционални капацитет, координацију и имплементацијске механизме на свим нивоима

ИИ Подићи квалитет и сигурност домаћих производа уз конкурентну предност у производњи, преради и трговини

ИИИ Подржати примарну производњу уз мјере директне подршке пољопривредним газдинствима у циљу њихове постепене изједначености између ентитета и са механизмима ЕУ

ИВ Повећати конкурентност пољопривредно-прехранбеног сектора у БиХ кроз индиректне мјере подршке за производњу, прераду и трговину

В Заштитити рурални околиш БиХ кроз подршку агро-околишним програмима

¹ Odluka o usvajanju Strateškog plana Bosne i Hercegovine za harmonizaciju poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja i Operativnog programa Bosne i Hercegovine za harmonizaciju poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja (2008-2011) («Službeni glasnik BiH», br. 70/09 od 07.09. 2009. godine)

4. Планирање и координација међународне помоћи у Босни и Херцеговини

Процес унапређења координације међународне помоћи почео је 2006. године, када је СМ БиХ усвојило информацију о „Јачању ефикасности система координације међународне помоћи у Босни и Херцеговини“. У оквиру наведенога документа, дефинисане су бројне планиране промјене у процесу координације помоћи, укључујући ту и пријенос одговорности за координацију међународне помоћи са МСТЕО БиХ на Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине (МФТ), те оснивање Одбора за координацију међународне помоћи.

У октобру 2007. године, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине прихватила је пријенос одговорности за „координацију међународне помоћи, изузев помоћи ЕУ“, на МФТ. У складу с тим, координацију међународне помоћи, коју су раније вршиле различите институције, или која се вршила директно између корисника и донатора, сада врши МФТ, за општу економску и техничку помоћ. Ради тога у МФТ је основан Сектор за координацију међународне економске помоћи (СЦИА).

МФТ подсредством Сектора за финансирање програма и пројеката помоћи ЕУ, односно Централне јединице за финансирање и уговарање програма и пројеката помоћи ЕУ би требало да обавља послове везане за финансирање, уговарање набавке, плаћање, надзор и контролу спровођења свих програма и пројеката помоћи ЕУ у Босни и Херцеговини, па и оних из области пољопривреде.

Дирекција за европске интеграције Босне и Херцеговине је главни оперативни партнер Европске комисије (ЕК) у процесу стабилизације и придруживања, координира свим органима управе у Босни и Херцеговини по питањима који се односе на европску интеграциону стратегију и политике, усклађивање закона и координацију помоћи у свим областима, па и у области пољопривреде, кроз активности организационе јединице: Сектор за координацију помоћи ЕУ.

Значајну улогу у планирању и координацији међународне помоћи, нарочито у области институционалне изградње капацитета, има и Уред координатора за реформу јавне управе БиХ.

4.1. Планирање и координација међународне помоћи у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја

Активности на планирању и координацији међународне помоћи у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја до краја 2008. године вођене су од стране Делегације Европске комисије у БиХ. У МСТЕО БиХ од 2007. године кадровски је ојачан Сектор пољопривреде, прехране, шумарства и руралног развоја и у 2009. години он пружима водећу улогу планирању и координацији средстава у складу са стратешким приоритетима сектора.

На основу предвиђених активности из дјелокруга рада МСТЕО БиХ и у циљу реализације мјере 1.8. Првог приоритетног подручја Оперативног програма БиХ за пољопривреду, прехрану и рурални развој у БиХ, формирана је **Радна група за планирање и координацију стране помоћи у сектору**. Радну групу чине представници ентитетских министарстава пољопривреде и Одјела за пољопривреду, шумарство и водопривреду Брчко Дистрикта БиХ, те представници задружних савеза Босне и Херцеговине, Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине, Агенције за сигурност хране БиХ, Управе БиХ за заштиту здравља биља, Канцеларије за ветеринарство БиХ, Министарства финансија и трезора БиХ, Дирекције за европске интеграције БиХ и Агенције за унапређење страних инвестиција БиХ.

Група има задатак да систематски прати програмирање и реализацију помоћи, прикупља запажања о свим релевантним партнерима, ажурира базе података о међународној помоћи и планира одржавање донаторских састанака. Представници институција имају значајну улогу у

програмирању и имплементацији пројеката и програма међународне помоћи. Кроз активно учествовање у раду управних одбора имају и управљачку улогу.

У 2011.години Радна група је, у организацији МСТЕО БиХ, одржала један ванредан и три редовна састанка. На свом десетом састанку који је одржан у априлу 2011.године закључено је да се радна група формализира, односно да Министар спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине, донесе одлуку о њеном формирању, те да се пословником о раду утврде права и обавезе њених чланова.

4.2. Координација рада донатора

У циљу представљања својих активности, размјене информација и побољшања сарадње између институција Босне и Херцеговине и међународних донатора у 2011.години у организацији МСТЕО БиХ – Сектора пољопривреде, прехране, шумарства и руралног развоја, 20.октобра 2011.године је одржан пети **Састанак информирања донатора**.

На састанку су, поред представника надлежних институција из Босне и Херцеговине, били присутни представници билатералних и мултилатералних донатора - Делегације европске уније у Босни и Херцеговини, Амбасаде Републике Чешке у Босни и Херцеговини, Амбасаде Краљевине Шведске/СИДА, Амбасаде Краљевине Холандије, Амбасаде Републике Италије/Италијанска кооперација за развој, Велепосланства Републике Хрватске у Босни и Херцеговини, Амбасаде Републике Словеније у Босни и Херцеговини, Амбасаде Велике Британије у Босни и Херцеговини и Развојног програма Уједињених нација/УНДП.

Циљ састанка је био да се донатори информирају о стању у сектору и да се осигура ефикасна координација између донатора и власти у Босни и Херцеговини, као и да се дају смјернице за будућу финансијску помоћ који је у директној вези са Стратешким планом Босне и Херцеговине за хармонизацију пољопривреде, прехране и руралног развоја.

Основна порука са састанка је упућена институцијама надлежним за пољопривреду у Босни и Херцеговини, које треба да преузму водећу улогу и реализују своје обавезе у складу са стратешким приоритетима и препорукама Европске комисије узимајући у обзир констатације из Извјештаја о напретку и препоруке Европске комисије и у том правцу да иницирају приједлоге за донаторску подршку.

5. Преглед текућих програма и пројеката у 2011. години

У 2011.години у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја Босне и Херцеговине се имплементирало, ~~или се завршило са имплементацијом програма и пројеката у цјелокупној вриједности од **45.871.540** ~~45.442.439~~ ЕУР или **88.849.383** КМ.~~

У табели која је у прилогу Извјештаја наведен је и статус пројеката.

Структуру овог износа чине, без обзира на динамику повлачења средстава: бесповратна међународна помоћ (грантови) и кредитна задужења.

У циљу реализације планираних активности и остваривања напретка у развоју сектора пољопривреде у Босни и Херцеговини током 2011 су се имплементирала 24 пројекта. Кључне пројекте представљају: Пројект Свјетске банке Пољопривреда и рурални развој (АРДП), пројекти финансирани средствима предприсупне помоћи Европске уније (ИПА) и пројекат ФАРМА.

5.1. Пројект пољопривреде и руралног развоја за БиХ (АРДП)

Пројект пољопривреде и руралног развоја (финансиран кредитом Свјетске банке) ефективан од 26.02.2008. године.

Циљ Пројекта пољопривреде и руралног развоја је да кредитно подржи БиХ у процесу јачања капацитета институција на државном и ентитетском нивоу за пружање дјелотворнијих и ефикаснијих пољопривредних услуга и програма подршке, те такођер да пружи значајан допринос да БиХ што прије постане подобна за средства подршке у оквиру ИПАРД-а. Пројект подржава развој из пољопривредног информацијског система, као и изградњу институционалних капацитета у пољопривреди и руралном сектору, укључујући јачање ветеринарства на државном нивоу, исправности животних намирница, фитосанитарне услуге, капацитете пољопривредне инспекције, те пољопривредне услужне дјелатности. Осим наведеног, пројект подржава развој појачаних програма подршке из пољопривреде и развој руралних средина у складу са условима ЕУ ИПАРД, укључујући јачање програма развоја планирања и координације руралних подручја, система за осигуравање плаћања развоја руралних области, те повећање инвестиционих грантова за циљне потребе и подручја.

Имплементација пројекта планирана је у периоду од 01.10.2007. до 31.06.2012. године. Пројект се финансира из ИДА кредита у укупној суми од 21 милион америчких долара. Рок отплате кредита је 20 година са граце периодом од 10 година. Задужење по кредитним средствима прихватиле су владе ентитета у односу 52% Влада ФБиХ и 48% Влада РС. Додатно, учешће БиХ у овом пројекту износи 9,19 милиона америчких долара, док грант средства добивена од СИДА-е износе 6 милиона америчких долара. С тога, укупан износ средстава пројекта кредит, грант и домаћа контрибуција износи 36,19 милиона америчких долара. Предвиђена динамика трошења пројектних фондова по годинама имплементације је 15%-35%-60%-80%-100%, с тим да је према процјени посљедње Мисије СБ досад укупно потрошено око 41% алоцираних фондова од чега је из ИДА фондова потрошено 40% а из СИДА гранта 42%.

Сложено институционално и политичко окружење, првенствено непостојање договора у вези модела система за плаћање у Босни и Херцеговини, резултирале су ниским постотком искориштавања средстава кредита и преусмјеравањем средстава гранта за друге намјене.

5.2. Финансијска помоћ Европске уније

Европска унија пружа конкретно усмјерену финансијску помоћ земљама које су кандидати и потенцијални кандидати и ограничену помоћ новим државама чланицама како би подржала њихове напоре да појачају политичке, економске и институционалне реформе. Претходи програми помоћи (САПАРД, ЦАРДС) сада су замијењени програмом под називом **Инструмент предприступне помоћи** (Инструмент фор Пре-Аццесион Ассистанце - ИПА). Све будуће активности које се односе на предприступни период се реализују у оквиру овог програма за помоћ. Ради олакшног постизања кохерентности, а у циљу постизања бољих резултата и већег учинка расположивих средстава креиран је поједностављен оквир за спољне активности у периоду 2007-2013. година - ИПА.

5.2.1. Помоћ из програма ИПА

Земљама потенцијалним кандидатима су доступне прве двије компоненте: Помоћ у транзицији и изградња институција и Регионална и међудржавна сарадња. У случају земаља кандидата, њима ће, поред прве двије, бити доступне и мјере које се односе на регионалне људске ресурсе и развој руралних подручја у оквиру компоненти под овим називима, које земљу припремају да буде дио јединствене ЕУ и за реализацију аграрну политику након пријема у ЕУ. **Ово захтијева од земље да има административне капацитете и структуре које могу преузети одговорност за управљање помоћи коју добија.** У случају земаља потенцијалних кандидата, такве мјере ће остати у рукама Комисије, а биће реализоване кроз основну компоненту програма, компоненту која се зове „помоћ у транзицији и изградња институција“.

Значајно је нагласити да, ради тога што Босна и Херцеговина није искористила средства из програма ИПА 2008 и 2010, пољопривреда и рурални развој нису на листи приоритета за финансирање предвиђених МИПД-ом за програмски период 2011-2013 који узима у обзир средњорочну развојну стратегију и стратегију ЕУ интеграција, као и приоритете утврђене у извјештају о годишњем напретку Босне и Херцеговине и Европском партнерству.

Кроз прву компоненту програма ИПА 2007 програмирана су три пројекта у области пољопривреде, сигурности хране и руралног развоја и њихова имплементација је завршена у 2011. години:

1. Јачање и хармонизација БиХ информационог система за секторе пољопривреде и руралног развоја

Учинак овог пројекта су ојачани институционални капацитети кроз обуке, семинаре и студијска путовања као и нацрти докумената и пилот активности ради јачања БиХ информационог система за секторе пољопривреде и руралног развоја. Остварени резултати пројекта БиХ АИС исказаним кроз компоненте су:

И Компоненета јачање капацитета институција укључених у успостављање и развој АИС-а у БиХ

- ✓ Одржано је петнаест састанака Одбора и девет обука за чланове Одбора
- ✓ Реализована је студијска посјета ДГ АГРИ
- ✓ Припремљени акциони планови и методологије за имплементацију пилот активности за пилот попис пољопривреде, ФАДН и ГИС
- ✓ Успостављена је платформа за интеграцију, дисеминацију и размјену података.
- ✓ Припремљена Стратегија за успостављање и развој пољопривредног информационог система
- ✓ Припремљен приједлог будућег састава, функција и радних задатака Одбора за КИП
- ✓ Припремљен приједлог пројекта стандардизације и хармонизације података, апликације за мониторинг и евалуацију пољопривредног информационог система и апликације за регистар међусобне усклађености

ИИ Компоненета развој пилот пописа пољопривреде

- ✓ Спроведене пилот попис пољопривреде
- ✓ Тестирани и финализовани сви инструменти за будући попис пољопривреде
- ✓ Обучено особље статистичких институција, ентитетских министарстава пољопривреде, Одјељења за пољопривреду Брчко Дистрикта и МСТЕО о анализи података пилот пописа пољопривреде (СПСС и АЦЦЕСС)
- ✓ Припремљен преднацрт Закона о попису пољопривреде
- ✓ Припремљена Стратегија за попис пољопривреде у БиХ

ИИИ Компонента Развој система мониторинга економског учинка фарми (ФАДН-а)

Остварени резултати у оквиру компоненте:

- ✓ Развијена методологија и инструменти за прикупљање података
- ✓ Успостављена је организациона структура ФАДН система
- ✓ Успостављен систем типологије газдинстава
- ✓ Припремљене анализе и извјештаји за седам типова производње
- ✓ Припремљена АЦЦЕСС апликација за унос података
- ✓ Припремљена Стратегија за развој и експанзију ФАДН-а у БиХ

✓ Припремљен и одобрен приједлог пројекта за наставак активности даљњег развоја ФАДН система

ИВ Компоненета Развоја система узорковања/анкете за развој поуздане основе за пољопривредну статистику

- ✓ Развијена методологија и инструменти узорковања и истраживања
- ✓ Развијена веб ГИС апликација и база података
- ✓ Реализована фотоинтерпретација и прикупљање података
- ✓ Припремљен извјештај о производњи усјева
- ✓ Припремљен и одобрен приједлог пројекта за наставак активности даљњег развоја система просторног одабира узорака
- ✓ Припремљена Стратегија за експанзију система просторног одабира узорака

1-2.

3. Јачање капацитета за програмирање руралног развоја БиХ

Већина испоручивог учинка пројекта односила се на израду основних референтних материјала за обуку, у сврхе изградње техничких стручних капацитета три интересне групе: представника руралних заједница, виших службеника државне управе и оператора (пољопривредних савјетника и консултаната), а првенствено изградња институционалних капацитета за развој и имплементацију пољопривредне политике у Босни и Херцеговини.

4. Доносиоци одлука били су индиректни корисници пројектних активности, међутим, допринос је био обостран путем њиховог учешћа у Управном одбору пројекта, кроз који је остварен директан контакт са тимом пројекта као и кроз неке догађаје које је организовао пројекат (студијско путовање). Пројекат је успјешно допринео одрживом, конкурентном и динамичном сектору пољопривреде и прехране, предлагањем владиних структура, тј. нацрта дизајна Платне Агенције и Управљачког тијела за програм руралног развоја. Активности пројекта имплементирани током пројекта, биле су фокусиране на хармонизацију и приближавање са Европском унијом, кроз унапређење економског и друштвеног развоја руралних заједница у Босни и Херцеговини. Пројекат је креирао и промовирао мјере руралног развоја, пружио техничку подршку из управљања мјерама руралног развоја, као и савјете о примјени пилот активности. Јачао је капацитете за програмирање руралног развоја и продубио знање о платном систему у Босни и Херцеговини, који би био сличан систему који захтјева ЕУ (ИПАРД механизам).

5. Неки од значајнијих докумената – резултат рада овог пројекта су:

1. Приједлог Мапе пута за претприступну фазу сектора пољопривреде и руралног развоја у БиХ
2. Визија руралне Босне и Херцеговине
3. Приручник за програмирање руралног развоја (нацрт)
4. Нацрт плана за Програм руралног развоја Босне и Херцеговине
5. Приједлог опција платног система за ИПА РД у Босни и Херцеговини
6. Нацрт приручника за управљање ризиком
7. ЛЕАДЕР Смјернице за БиХ
8. Сет нацрта докумената за регистрацију ЛАГ-ова
9. Правне смјернице за нацрт хармонизираних мјера у БиХ
10. Увод у систем мониторинга и евалуације руралног развоја у БиХ
11. Приједлог структуре Управљачког тијела за програм руралног развоја у Босни и Херцеговини
12. Приједлог мреже руралног развоја у Босни и Херцеговини

3. Подршка успостављању и јачању БиХ легислативе у области хране

Поред јачања институционалних капацитета надлежних за креирање и имплементацију легислативе у области сигурности хране у Босни и Херцеговини, овај пројекат је припремио и:

1. Нацрт стратегије сигурности хране и
2. Нацрт Државног плана лабораторија.

5.2.2. Пројекти ИПА 2008, 2009 и 2010

У процесу програмирања за средства из програма ИПА, у области пољопривреде, прехране и руралног развоја кандидовани су и одобрени слиједећи пројекти:

5.2.2.1. **ИПА 2008** „Изградња капацитета у аграрној политици и припрема БиХ за приступ ИПА програму Руралног развоја (ИПА РД)“ - 2,4 мил. ЕУР

Компонента 1. Подршка пољопривредној политици и ИПАРД комплементарним структурама – Током 2011.године у је извршено ревидирање резултата и израда пројектног приједлога пројекта. Ради непостојања договора о моделу система плаћања, касни се са имплементацијом овог пројекта.

Посебно је значајно нагласити да је овај пројекат основа за реализацију наредног пројекта из ИПА 2010 „Пилот подршка ИПАРД мјерама у БиХ“ који ће, поред претходног, помоћи да се пољопривредни сектор у Босни и Херцеговини адекватно припреми за предприступни и приступни период, чиме ће користи за пољопривредну производњу, прехранбену индустрију и све они који су ангажовани у овој области или живе и раде у руралним подручјима, бити вишеструке.

Компонента 2. Помоћ у оснивању националних интегрираних фитосанитарних служби способних за стварање и provedбу БиХ политике здравствене заштите биљака у складу с правном стечвином усклађеног законодавства и међународних обвеза и стандарда у овој области – Имплементација ове компоненте је у току, завршена је прва година имплементације.

Компонента 3. Унапређење система квалитета БиХ легислативе у области сигурности хране кроз обезбјеђења опреме лабораторијама за контролу хране – у 2011. се започело са имплементацијом;

5.2.2.2. **ИПА 2009** „Развој пољопривредног тржишног информационог система (АМИС) и система за идентификацију земљишних парцела (ЛПИС)“ – 3,4 мил ЕУР

Компонента 1. Развој пољопривредног тржишног информационог система у БиХ и Компонента 2. Развој система идентификације земљишних парцела: Припремљен је пројектни приједлог, а ради непостојања договора о моделу прикупљања и дистрибуције података, касни се са имплементацијом.

Компонента 3. Израда секторских анализа за ИПАРД програм – Имплементација ове компоненте је у току. У 2011. припремљени Нацрти 5 анализа, док се завршне анализе сектора са препорукама очекују крајем јуна 2012.године.

5.2.2.3. **ИПА 2009** Подршка ветеринарству и фитосанитарној заштити – 3.2 мил. ЕУР

Компонента 1. Програм искорјењивања класичне свињске куге и контрола бјеснила у Босни и Херцеговини – (Ре)вакцинација – 2011 године је прва година имплементације ове компоненте.

Компонента 2. Јачање овлашћених ветеринарских лабораторија у Босни и Херцеговини и Компонента 3. Јачање капацитета фитосанитарних служби у БиХ: у 2011. је израђена техничка спецификација опреме за фитосанитарне лабораторије и рађено је на пројектном задатку за твиннинг лигхт.

5.2.2.4. **ИПА 2010** „Пилот подршка мјерама ИПАРД типа у БиХ“ – 3 мил. ЕУР
Као и за пројекат из ИПА 2008 (компонента 1), овај пројекат је одобрен, али његова имплементација још није почела. Сложено институционално и политичко окружење, првенствено непостојање договора у вези модела система за плаћање у Босни и Херцеговини, одгодиле су почетак његове provedбе.

Програмирање за ИПА 2011-2013

Ради тога што Босна и Херцеговина није остварила напредак у кориштењу средстава намијењених пољопривреди и руралном развоју, у Вишегодишњем индикативном планском документу ЕК (МИПД) за период 2011-2013 ове области нису наведене као приоритет за финансирање у датом периоду програмирања. У нади да ће се започети са имплементацијом претходно одобрених пројеката за пољопривреду и рурални развој (ИПА 2008, 2009 и 2010), у процесу програмирања за средства ИПА 2011 и ИПА 2012, ради раније поменутог неискориштавања средстава и неиспуњавања препорука Европске комисије, за финансирање нису узети у обзир веома квалитетни и значајни пројекти који су били предложени за области пољопривреде и руралног развоја.

Недостатак континуитета у искориштавању предприступних фондова Европске уније, а посебно недостатак техничке помоћи за изградњу капацитета за постепено усклађивање легислативе и праксе за испуњење критерија за пуноправно чланство у Европској унији, може имати несагледиве посљедице за пољопривреду и рурални развој Босне и Херцеговине.

5.2.3. Инструмент техничке помоћи Европске комисије - ТАИЕХ

ТАИЕХ - *Тецхницал Ассистанце анд Информатион Ехцханге* - ТАИЕХ је техничка помоћ и инструмент за размјену информација у оквиру *Генералног директората за проширење Европске комисије*. Циљ ТАИЕХ-а је да земљама новим чланицама ЕУ, земљама у процесу приступања, земљама кандидатима и земљама Западног Балкана пружи краткорочну техничку помоћ у складу са опћим циљевима политика Европске комисије, у пољу приближавања, аплицирања и увођења ЕУ легислативе.

У Босни и Херцеговини је током 2011. године у областима пољопривреде, прехране, шумарства и руралног развоја одржано 11 ТАИЕХ радионица. Током извјештајног периода није било студијских путовања нити експертских мисија. Корисници су обука су представници Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине, представници министарстава пољопривреде ентитета, Одјељења за пољопривреду Брчко Дистрикта БиХ, Агенције за сигурност хране БиХ, Управе БиХ за заштиту здравља биља, Канцеларије за ветеринарство БиХ и представници других институција и организација чији је рад непосредно везан за област пољопривреде, прехране и руралног развоја (ветеринарски инспектори, лабораторијско особље итд.).

Радионице су организоване од стране корисника и у сарадњи са ТАИЕХ канцеларијом из Брисела.

Пољопривреда и рурални развој

1. Радионица „Усклађивање законодавства у области пољопривреде и руралног развоја са посебним нагласком на регистар пољопривредних газдинстава и система за идентификацију земљишних парцела“
2. Радионица „Заједничка политика рибарства“

Сигурност хране

1. Радионица „Обавезе субјеката у пословању с храном у имплементирању хигијенског пакета“,
2. Радионица „Прехрамбене и здравствене тврдње“,
3. Радионица „Организација службених контрола и микробиолошки критерији у храни“,
4. Радионица „Природне минералне, природне изворске и столне воде и здравствени аспекти воде за пиће“
5. Радионица „Употреба прехранбених адитива“.

Ветеринарство

1. Радионица „Увод у здравствене захтјеве животиња и производа аквакултуре“
2. Радионица „Основни принципи ХАЦЦП-а за храну анималног поријекла“
3. Радионица „Здравствени прописи о споредним животињским производима и производима који нису намијењени за људску потрошњу“

Заштита здравља биља

1. Радионица „Регионална регистрација производа за заштиту биља

5.3. Билатерални и мултилатерални програми и пројекти међународне помоћи

У Босни и Херцеговини се имплементирају и други програми и пројекти међународне помоћи за сектор пољопривреде, прехране и руралног развоја. Према подацима које располаже Министарство, у 2011. години они су били финансирани од стране билатералних донатора: Шведске, Сједињених Америчких Држава, Италије, Уједињеног Краљевства, Јапана, Норвешке, Холандије, Републике Чешке, Швицарске и мултилатералних донатора: УНДП и Свјетске банке.

У реализацији програма и пројеката учествовало је више агенција за имплементацију: СИДА, УСАИД, Италијанска кооперација за развој, ЕПИЦ, ЈИЦА и Јединице за имплементацију пројеката (ПИУ).

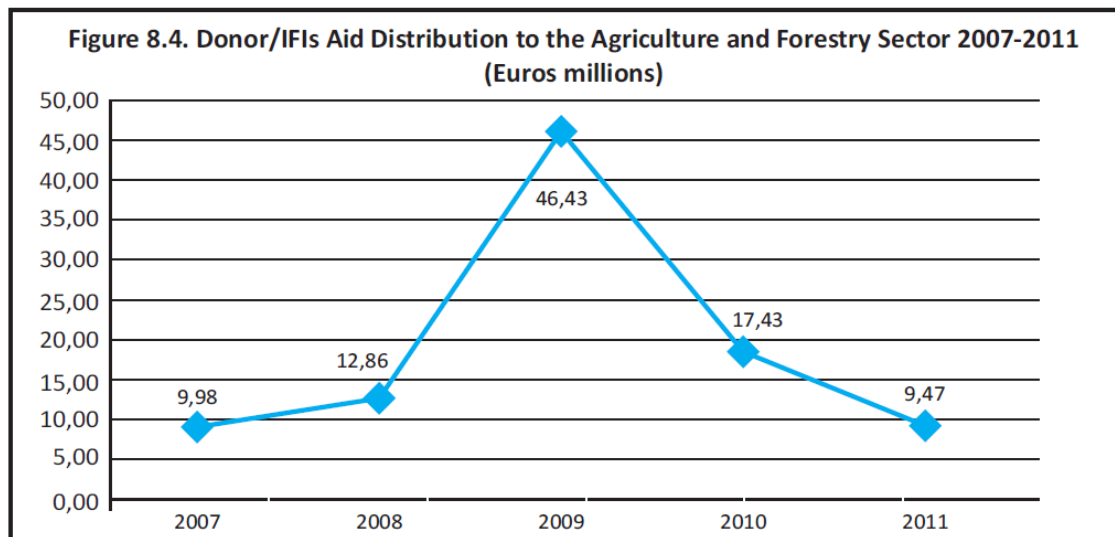
Преглед програма и пројеката у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја у 2011. у Босни и Херцеговини се налази у Прилогу 1. овог Извјештаја.

6. Закључна разматрања и препоруке

6.1. Закључци

- Донаторским средствима билатералних и мултилатералних донатора као и кредитима, у Босни и Херцеговини се имплементирају многобројни пројекти у области пољопривреде, прехране и руралног развоја који се су усмјерени на институционални развој, побољшање конкурентности пољопривредних произвођача кроз увођење и примјену нових технологија и стандарда у овој области као и на унапређење активности пољопривредног тржишта;
- Имплементација одобрених пројеката из програма ИПА 2008 и 2010 још није започела ради сложеност институционалног и политичког окружења, првенствено због непостојања договора у вези модела система за плаћање у Босни и Херцеговини;
- Смањен је обим донаторске помоћи за сектор пољопривреде и руралног развоја и донатори су веома суздржани у плановима за наредни период ради неостваривања препорученог напретка;

- Препоручена је изградња институционалних капацитета на свим нивоима власти као и невладином сектору.
- Графикон који је преузет из Извјештаја о донаторској помоћи 2010-2011 Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине указује на смањење донаторске помоћи сектору пољопривреде у Босни и Херцеговини.

6.2. Препоруке

Из Извјештаја о напретку Босне и Херцеговине у 2011.години наглашене су основне препоруке значајне како домаћим креаторима политике, тако и потенцијалним донаторима:

- **Донијети свеобухватну стратегију за усклађивање са ацџуис-ем у области пољопривреде и руралног развоја**
- **Јачати капацитете за креирање политика и координацију на државном нивоу**
- **Развити функционални систем за provedбу ацџуис-а из области сигурности хране у циљу повећања трговине пољопривредним производима**
- **Ојачати капацитете службених контрола у области сигурности хране, ветеринарства, фитосанитарних питања и питања везаних за генетски модификоване организме.**

**Преглед програма и пројеката у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја у 2011.
у Босни и Херцеговини**

Р.б р	Назив	Финансирање	Период	Вриједност пројекта (ЕУР)
1.	Пројект пољопривреда и рурални развоја за БиХ	Свјетска банка, кредит	2007-2012	19.067.650
2.	Јачање капацитета за програмирање руралног развоја БиХ ЗПБХРД	ЕК	2010-2011	1.000.000
3.	Јачање и хармонизација БиХ информационог система за секторе пољопривреде и руралног развоја БХАИС	ЕК	2010-2012	1.500.000
4.	Подршка успостављању и јачању БиХ легислативе у области хране	ЕК	2010-2011	1.000.000
5.	Подршка Управи БиХ за заштиту здравља биља	ЕК	2010-2013	790.451
6.	Секторске анализе за ИПАРД	ЕК	2010-2011	500.000
7.	Институционална подршка Општини Сребреница у процесу социо-економског развоја у пољопривредно-прехрамбеном сектору	Италија/ Италијанска кооперација за развој - ЦИ	2008-2011	559.486
8.	Пилот акција за пољопривредни развој и ревитализацију територије у БиХ	Италија/ ЦИ	2009-2011	949.000
9.	Заштита и валоризација традиционалних пољопривредних производа од вриједности у Херцеговини	Италија/ ЦИ	2008-2011	1.099.666
10.	Подршка креацији и промоцији еко-туристичке понуде и одрживог туризма у Босни и Херцеговини	Италија/ ЦИ	2010-2013	547.960
11.	Подршка ланцу индустријске производње и прераде јагодичастог воћа у Братунцу	Италија/ ЦИ	2009-2012	560.000
12.	Развој пољопривреде	Норвешка	2007-2011	2.393.188
13.	Пројект Изврност у иновацији	Норвешка/УСАИ Д	2009-2011	460.829
14.	Изградња капацитета за развој и имплементацију стратегије руралног развоја Босне и Херцеговине	Влада Велике Британије/ЕПИЦ		139.800
15.	Пројекат побољшања пољопривредне производње и одрживог повратка у региону Буне	Јапан/ЈИЦА	2010-2011	61.995
16.	Унапређење активности пољопривредног тржишта ФАРМА	Шведска/СИДА, УСА/УСАИД	2009-2013	8.653.695
17.	Развој инфраструктуре за сигурност хране и квалитете земаља Југоисточне Европе	Шведска/СИДА	2008-2012	1.503.000
18.	Увођење стандарда у производњи хране	Швицарска/СДЦ/ СЕЦО/ИПЕРРА	2010-2011	689.639
19.	Повећање запослености у руралним крајевима (РЕГА)	УСА/УСАИД	2008-2013	468.195
20.	Јачање капацитета агробизниса и прилагођавање сушним увјетима у БиХ	УСА/УСАИД	2010-2012	230.876
21.	Оснаживање удруге жена кроз органску пољопривреду у БиХ	УСА/УСАИД	2010-2013	1.062.525
22.	Пројекат потицање подузетништва у руралним подручјима и побољшање конкурентности и тржишног потенцијала у БиХ	УСА/УСАИД	2010-2013	1.007.721
23.	Развој фарми за производњу млијека у регији	Република	2011-2013	1.140.000

	сјевероисточне БиХ (ЦРП Тузла)	Чешка		
24.	Потпора економском развоју у пољопривреди у БиХ у сарадњи с УСАИД-а и Сиде	Република Чешка	2009-2011	133.380
25.	Ланци вриједности за запосљавање (ЛВЗ)	Влада Холандије/УНДП	2009-2011	1.409.684
26.	Пројекат јачања тржишта за смањење сиромаштва (ГИМ)	УНДП	2007-2012	82.800
			Укупно	47.011.540